

BEL'J

Evaluatie van het Bel'J-programma voor de periode 2016-2024

INHOUD

Inleiding	4
Evaluatie per actie	6
Actie 1 : actief burgerschap (vrijwilligerswerk)	7
Context	7
Belangrijke cijfers	7
Kwalitieve evaluatie	9
Actie 2 : uitwisselingsproject	11
Context	11
Belangrijke cijfers	12
Kwalitieve evaluatie	14
Actie 3 : mobiliteit van jeugdwerkers (3.1 job shadowing en 3.2 samenwerkingsprojecten)	16
Context	16
De criteria	17
Belangrijke cijfers	17
Kwalitieve evaluatie	17
Andere beoordelingspunten	19
Bestuur	19
Evaluatie	19
Communicatie	19
Budget	20
Focus op de periode 2016 – 2019	21
Conclusie	24

Inleiding

Sinds de oprichting in 2009 is het programma Bel'J een gezamenlijk initiatief van de drie Belgische Gemeenschappen – de Vlaamse, Franse¹ en Duitstalige – om de interculturele uitwisseling tussen jongeren en jongvolwassenen van 12 tot 30 jaar en jeugdwerkers te bevorderen.

Jongeren en jeugdwerkers uit de drie Gemeenschappen krijgen zo de kans om de cultuur en het dagelijkse leven van de twee andere Gemeenschappen te ontdekken en te leren kennen.

De projecten en acties zijn gericht op het bevorderen van de persoonlijke ontwikkeling van jongeren en het creëren van duurzame toegevoegde waarde voor de relaties tussen de burgers van de deelnemende Gemeenschappen.

¹ In 2011 heeft de Franse Gemeenschap van België haar naam gewijzigd in 'Fédération Wallonie-Bruxelles' (Federatie Wallonië-Brussel in het Nederlands). Om het eenvoudig te houden, wordt in dit document de term 'Federatie Wallonië-Brussel' gebruikt, ook al werd het Bel'J-programma in 2009 gelanceerd.

Bel'J steunt op **drie acties** die de deelnemingsvoorwaarden en de doelstellingen van het programma structureren:

Actie 1: actief burgerschap (vrijwilligerswerk)

Jongeren kunnen individueel of in kleine groepen deelnemen aan een vrijwilligersproject bij een organisatie in een andere Gemeenschap om actief betrokken te zijn bij lokale initiatieven en tegelijkertijd een andere cultuur, taal en nieuwe burgergewoonten te ontdekken.

Action 2 : uitwisselingsproject

Bel'J faciliteert de organisatie van ontmoetingsprojecten voor groepen van 8 tot 60 jongeren uit verschillende Gemeenschappen, met als doel de interculturele dialoog te bevorderen via collectieve projecten rond maatschappelijke, culturele, sociale of milieuthema's.

Action 3 : de mobiliteit van jeugdwerkers (3.1 Job Shadowing en 3.2 Samenwerkingsprojecten)

Het programma ondersteunt de deelname van professionals uit de jeugdsector aan ervaringen zoals 'job shadowing' of samenwerkingsprojecten met organisaties van een andere Gemeenschap.

Deze actie bevordert de samenwerking tussen jeugdwerkers uit de verschillende Gemeenschappen, biedt de mogelijkheid om de diversiteit van het jeugdwerk in een andere Gemeenschap te ontdekken, nieuwe methodieken te ontwikkelen en netwerkprojecten op te zetten met het oog op professionele ontwikkeling.

Alle acties worden uitgerold door de drie nationale agentschappen voor jeugd van ons land: JINT vzw (Vlaamse Gemeenschap), Bureau International Jeunesse – BIJ (Federatie Wallonië-Brussel²) en Jugendbüro der Deutschsprachigen Gemeinschaft VoG (Duitstalige Gemeenschap).

In de volgende evaluatie wordt gekeken naar de impact van deze drie acties op de doelgroepen en de onthaalstructuren, waarbij wordt gekeken naar de behaalde resultaten, de ondervonden obstakels en de hefboomen die kunnen worden ingezet om het programma meer impact te geven.

De evaluatie zal voornamelijk betrekking hebben op de periode **2020-2024**, die overeenkomt met de meest recente fase van het programma. Deze keuze is ingegeven door het feit dat de gegevens van deze laatste vier jaar zowel beter gestructureerd, als meer betrouwbaar zijn, zowel kwantitatief als kwalitatief. Aan het einde van het rapport volgt **een terugblik op de periode 2016-2019** om de algemene trends in kaart te brengen, zonder dat dit een exhaustieve evaluatie beoogt te zijn.

De evaluatiestructuur bestaat uit twee grote delen:

- In het **eerste deel** wordt een analyse **per actie** uitgevoerd, waarbij **statistische** gegevens (projectvolumes, profielen van de deelnemers, geografische spreiding, enz.) worden gecombineerd met een **kwalitatieve evaluatie** op basis van getuigenissen, feedback bij ervaringen en analysedocumenten.
- In een **tweede deel** worden **transversale uitdagingen** van het programma Bel'J behandeld, zoals **bestuur, budgetbeheer, monitoringinstrumenten en communicatiestrategie**, om verbeterpunten voor de komende jaren te bepalen.

² In 2011 heeft de Franse Gemeenschap van België haar naam gewijzigd in 'Fédération Wallonie-Bruxelles' (Federatie Wallonië-Brussel in het Nederlands). Om het eenvoudig te houden, wordt in dit document de term 'Federatie Wallonië-Brussel' gebruikt, ook al werd het Bel'J-programma in 2009 gelanceerd.

Evaluatie
per actie

Actie 1: actief burgerschap (vrijwilligerswerk)

Context

Actie 1 van het Bel’J-programma heeft tot doel vrijwilligerswerk en interculturele ontmoetingen te bevorderen door jongeren de mogelijkheid te bieden zich als vrijwilliger in te zetten in een andere taalgemeenschap in België. Dit luik biedt deelnemers de mogelijkheid om een andere cultuur te ontdekken, een andere taal te oefenen en een bijdrage te leveren aan concrete projecten van lokale organisaties.

Toelatingscriteria

Om aan deze actie deel te nemen, moeten kandidaten aan de volgende voorwaarden voldoen:

- **Leeftijd:** tussen 16 en 30 jaar oud zijn.
- **Woonplaats:** wonen in een van de Gemeenschappen van België.
- **Deelnamevoorwaarden:** zich individueel of in een groep van maximaal twee tot drie personen inzetten binnen dezelfde organisatie en op hetzelfde moment.
- **Duur van het vrijwilligerswerk:** minimaal twee weken en maximaal drie maanden, ofwel aaneengesloten, ofwel verspreid over een periode van zes maanden.
- **Locatie:** het vrijwilligerswerk wordt gedaan in een andere Gemeenschap.

Financiële ondersteuning en begeleiding

Het Bel’J-programma biedt financiële ondersteuning aan vrijwilligers:

- Forfaitaire vergoeding: 41 euro per dag in 2024, met een maximum van 1.659 euro, een bedrag dat jaarlijks wordt herzien in overeenstemming met de officiële indexering die wordt gepubliceerd op de website van SECUREX ³.
- Gedekte kosten: een deel van de kosten voor maaltijden, materiaal, accommodatie en begeleiding.

Belangrijke cijfers

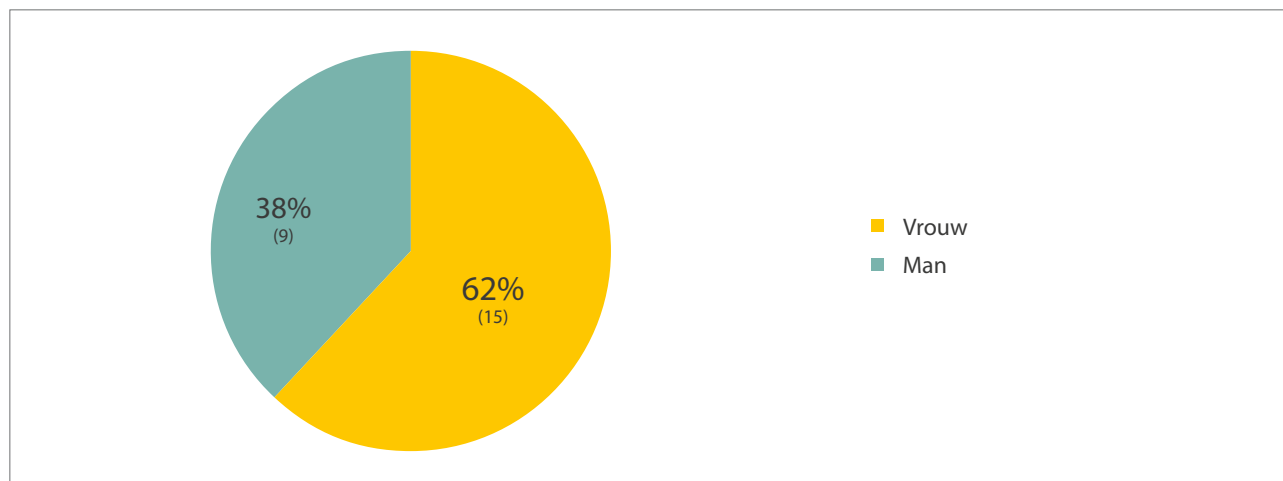
1. Mobiliteitsvolumes en -stromen tussen de Gemeenschappen

GEMEENSCHAP DIE UITSTUURT	GEMEENSCHAP DIE ONTVANGT	AANTALLEN
Federatie Wallonië-Brussel	Vlaamse Gemeenschap	17
Federatie Wallonië-Brussel	Duitstalige Gemeenschap	1
Duitstalige Gemeenschap	Federatie Wallonië-Brussel	4
Vlaamse Gemeenschap	Federatie Wallonië-Brussel	2
TOTAAL		24

De mobiliteit verschilt tussen de Gemeenschappen, waarbij vooral Franstalige jongeren vrijwilligerswerk doen in Vlaanderen. Het omgekeerde – Vlaamse jongeren die naar de Federatie Wallonië-Brussel gaan – blijft zeer gering. Dit onevenwicht zou kunnen wijzen op een toegenomen belangstelling van Franstalige jongeren voor de Nederlandse taal. Ook de aanzienlijke deelname van de Duitstalige Gemeenschap (in totaal 5 mobiliteiten) is het vermelden waard.

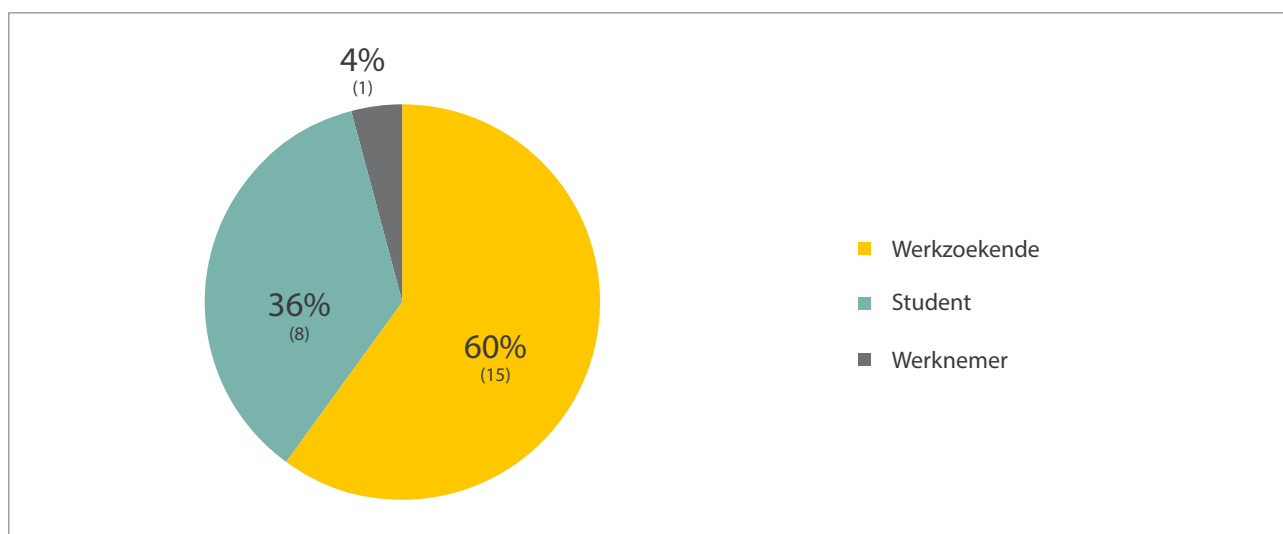
³ <https://www.securex.be/nl/lex4you/werkgever/themas/aanwerven-arbeidsovereenkomst/bijzondere-overeenkomsten/vergoedingen-voor-vrijwilligerswerk>

2. Verdeling volgens geslacht

Vrouwen zijn beter vertegenwoordigd onder de vrijwilligers.

3. Sociaal-professioneel profiel van de deelnemers

Meer dan de helft van de vrijwilligers bestaat uit jongeren die op zoek zijn naar werk. Het programma speelt hier een belangrijke rol voor sociale inclusie en persoonlijke ontwikkeling, omdat het zich richt op een publiek dat vaak geen toegang heeft tot traditionele mobiliteitskansen. De toegang voor arbeiders/bedienden blijft zeer beperkt, waarschijnlijk vanwege beperkingen in beschikbaarheid of het onbetaalde karakter van het vrijwilligerswerk.

4. Plaats van onthaal of uitsturen

De twee meest voorkomende plaatsen van herkomst onder de vrijwilligers zijn de regio Brussel (40,0%) en Eupen (15,0%). De steden die de meeste vrijwilligers ontvangen, zijn Mechelen (20,83%), Oostende (12,5%), Luik (12,5%), Antwerpen (8,33%) en Rixensart (8,33%).

Brussel speelt een centrale rol in het uitsturen, wat logisch is gezien de omvang en het tweetalige karakter van de stad. Eupen is weliswaar klein, maar toch oververtegenwoordigd, wat het engagement van de Duitstalige Gemeenschap illustreert. Wat het onthaal betreft, weerspiegelt de diversiteit van de steden een breed territoriaal netwerk, maar er zijn nog steeds gebieden die vrijwel afwezig zijn.

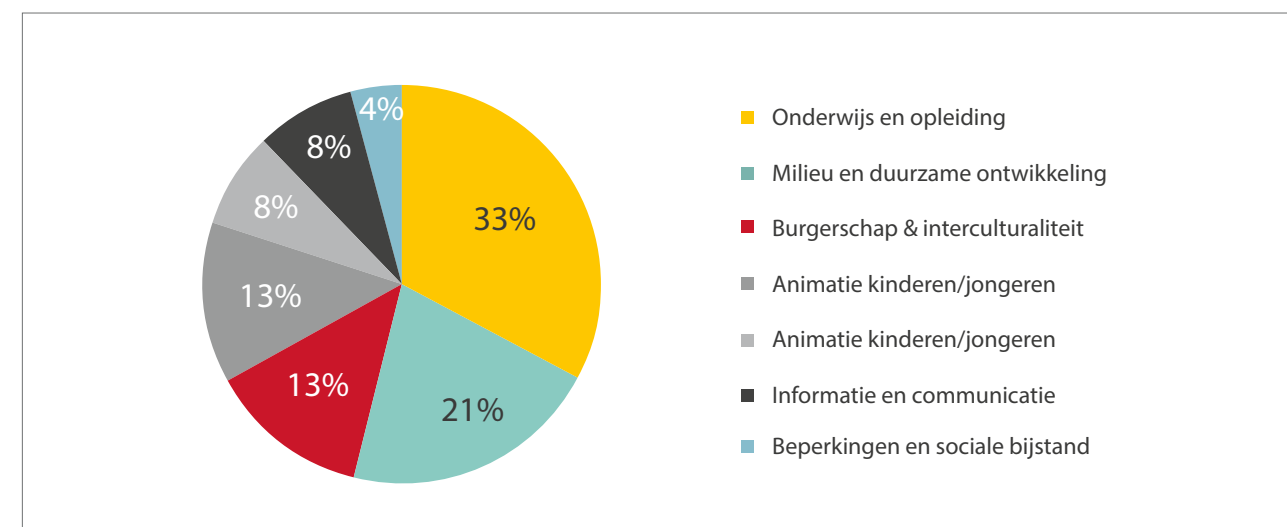
5. Aanvullende gegevens

Uit de statistieken blijkt het volgende:

- Gemiddelde leeftijd van de vrijwilligers: 24 jaar
- Gemiddelde duur van de projecten: 37 dagen

De gemiddelde leeftijd bevestigt dat de deelnemers voornamelijk jongvolwassenen zijn, vaak in een overgangsfase na hun studie.

Thema van de projecten

De thema's zijn divers, met de nadruk op onderwijs en opleiding, en op milieu en duurzame ontwikkeling.

Kwalitatieve evaluatie

Elk jaar tonen meerdere jongeren een oprechte en spontane interesse om deel te nemen aan een vrijwilligersproject in een andere taalgemeenschap van het land. Deze nieuwsgierigheid, vaak ingegeven door een verlangen om mensen te ontmoeten, eigen grenzen te verleggen en een ander deel van België te ontdekken, vertaalt zich concreet in een totaal van **24 vrijwilligers** die in het kader van het Bel'J-programma naar andere Gemeenschappen werden gestuurd.

Deze dynamiek is in 2020 en 2021 echter aanzienlijk vertraagd als gevolg van de coronapandemie. Gedurende deze periode konden er geen vrijwilligersprojecten worden uitgevoerd, aangezien de meeste gastorganisaties hun activiteiten hadden opgeschort of het onthaal van externe personen hadden beperkt. Deze situatie heeft de uitvoering van de projecten bemoeilijkt en de reeds bestaande problemen op het gebied van contacten leggen, logistiek en administratieve ondersteuning nog versterkt.

Een van de belangrijkste drempels schuilt in het autonome karakter van het proces: de jongeren moeten zelf een gastorganisatie vinden, daar contact mee opnemen, hun accommodatie regelen en samen met de vereniging de contouren van het project vaststellen. Deze noodzaak tot zelfstandigheid kan voor sommigen ontmoedigend zijn, met name voor jongeren met weinig ervaring op het gebied van mobiliteit of voor jongeren uit een maatschappelijk kwetsbare situatie.

De situatie is sinds 2022 echter verbeterd met de lancering van de nieuwe website van Bel'J, die de toegang tot informatie vergemakkelijkte en een geleidelijke heropleving van de projecten inluidde. Deze heropleving resulteerde in een lichte stijging van het aantal deelnemers en een betere structurering van het vrijwilligersaanbod.

De ervaringen van de jonge vrijwilligers die aan een Bel'J-project hebben deelgenomen, getuigen van een aanzienlijke impact, zowel op persoonlijk als op professioneel vlak. De deelnemers melden een **verbetering van hun taalvaardigheid, een grotere openheid voor culturele diversiteit en meer inzicht in de specifieke realiteit van de andere Gemeenschappen**. Door zich onder te dompelen in een ander deel van het land, vaak in een omgeving die verschilt van wat zij gewend zijn, ontwikkelen ze ook hun zelfvertrouwen, zelfstandigheid en vermogen om **in teamverband te werken**.

De ondersteuning van bepaalde organisaties, zoals Volont'R⁴, en de persoonlijke begeleiding door de projectmanagers van de nationale agentschappen waren bepalend voor de kwaliteit van de ervaring. Daarnaast is het aantal erkende gastorganisaties licht gestegen, waardoor het aanbod in verschillende sectoren, zoals jeugdzorg, sociale centra, milieu en cultuur, is uitgebreid.

De evaluatierapporten van het programma benadrukken de hoge kwaliteit van de aangeboden vrijwilligerservaringen. De jongeren benadrukken met name de duidelijkheid van de opdracht, de precieze omschrijving van de taken, de geruststellende geografische nabijheid en de kwaliteit van het onthaal in de organisaties. Het label dat aan gastorganisaties wordt toegekend, speelt hier een centrale rol door de betrouwbaarheid, diversiteit en kwaliteit van de projecten te garanderen en een klimaat van vertrouwen te creëren dat bevorderlijk is voor het engagement.

De verzamelde getuigenissen zijn bijzonder veelzeggend:

«Een authentieke interculturele ervaring in eigen land.»

«Een uitstekende ervaring die mij in staat stelde de andere Gemeenschap beter te begrijpen en aanzienlijke vooruitgang te boeken in het Nederlands.»

«Ik kreeg meer zelfvertrouwen, leerde in team te werken en leerde toffe mensen kennen.»

«Het project was niet ver van huis, wat geruststellend was voor een eerste ervaring.»

Het leren van de taal van de verwelkomende Gemeenschap levert onmiddellijk resultaat op: alle vrijwilligers geven aan aanzienlijke vooruitgang te hebben geboekt dankzij de dagelijkse onderdompeling in het leven van de organisatie en de voortdurende interactie met collega's en begunstigen.

Ten slotte dragen deze projecten ook bij aan het versterken van de lokale dynamiek en het overbruggen van verschillen tussen gebieden die vaak naast elkaar lijken te bestaan. Jongeren ontdekken de verschillen, maar ook de culturele overeenkomsten tussen Gemeenschappen en keren terug met een genuanceerder en rijker beeld van hun eigen land.

Actie 2: uitwisselingsproject

Context

Actie 2 moet de interculturele ontmoeting tussen groepen jongeren uit verschillende Belgische Gemeenschappen bevorderen. Deze uitwisselingen bieden deelnemers de kans om de cultuur, taal en het dagelijkse leven van de andere Gemeenschappen te ontdekken, wat tolerantie, wederzijds begrip en openheid bevordert. De projecten kunnen verschillende vormen aannemen, zoals ontmoetingen met burgers of creatieve projecten.

Toelatingscriteria

- **Leeftijd van de deelnemers:** tussen 12 en 25 jaar.
- **Woonplaats:** de jongeren moeten in een van de Gemeenschappen wonen.
- **Samenstelling van de groepen:** elke groep moet tussen 8 en 60 deelnemers tellen, met een evenwichtige verdeling tussen de genders en tussen de vertegenwoordigde Gemeenschappen.
- **Partnerschap:** het project moet gezamenlijk worden opgezet door de partnergroepen van de Gemeenschappen.
- **Duur van de uitwisseling:** minimaal 4 volledige dagen tot maximaal 15 dagen, aaneengesloten of verspreid over een langere periode (bijvoorbeeld in het weekend).
- **Plaats:** in een of meerdere Gemeenschappen in België.
- **Termijn:** het dossier moet vier weken voor aanvang van het project ingediend worden.

Financiële ondersteuning en begeleiding

Het Bel'J-programma biedt financiële ondersteuning aan de uitwisselingsprojecten:

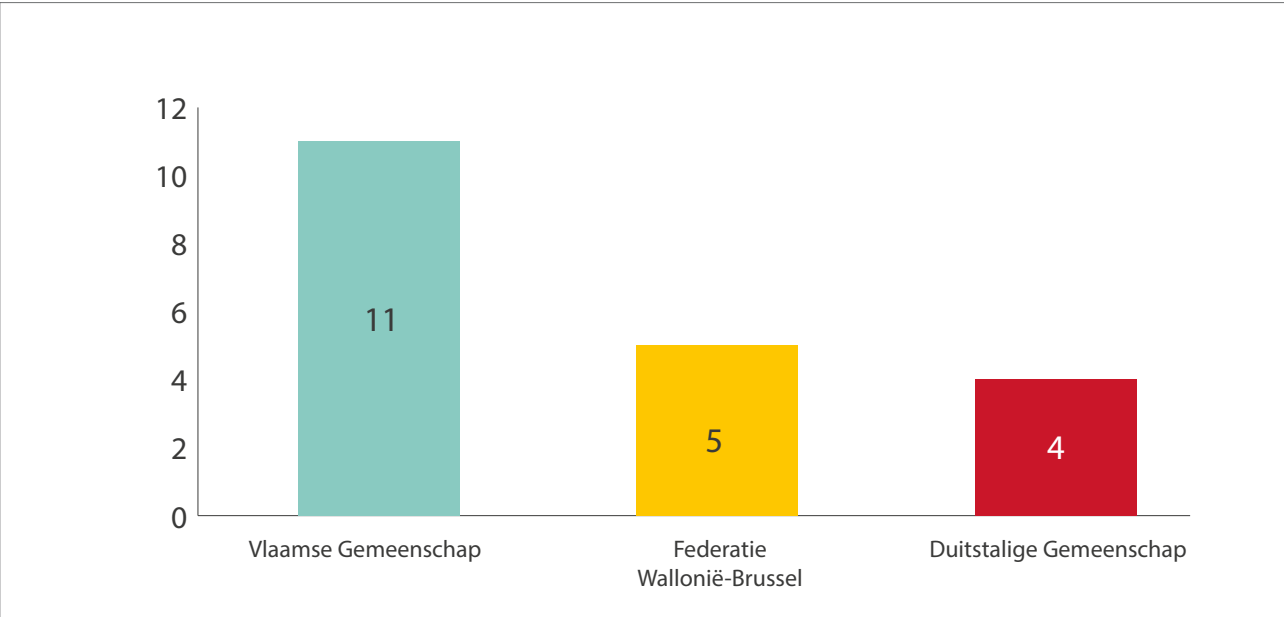
- **Financiële bijdrage:** in 2024 is dat 45 euro per dag en per deelnemer, met een maximum van 6500 euro per project, op basis van een gemotiveerd budget met inbegrip van de goedgekeurde uitgaven (accommodatie, maaltijden, vervoer, materiaal, enz.).
- **Begeleiding:** de nationale agentschappen bieden een gesprek om het projectidee te bespreken, begeleiding gedurende het hele project en een nazicht van het dossier maximaal 30 dagen voor de indieningsdatum.

Wij wijzen erop dat een project wordt ingediend bij een van de drie agentschappen, dat het project in zijn geheel zal behandelen.

⁴ De vzw Volont'R is een jeugddienst die relationeel vrijwilligerswerk aanbiedt binnen verschillende instellingen (ziekenhuizen, rusthuizen, kinderdagverblijven, centra voor personen met een handicap, enz.) in Brussel en Wallonië – <https://www.volont'r.be/>.

Belangrijke cijfers

1. Aantal projecten

De Vlaamse Gemeenschap beheert het merendeel van de projecten (55%), gevolgd door de Franse Gemeenschap (25%) en ten slotte de Duitstalige Gemeenschap (20%).

2. Samenstelling van de groepen (coördinatoren en jongeren) uit alle Gemeenschappen samen

Op basis van de cijfers van de 20 projecten kunnen we het volgende aangeven over de samenstelling van de groepen:

GEMEENSCHAP	DEELNEMERS UIT ALLE GEMEENSCHAPPEN SAMEN		
	Aantal projecten	Aantal coördinatoren	Aantal jongeren
Vlaamse Gemeenschap	11	84	243
Franse Gemeenschap	5	5	95
Duitstalige Gemeenschap	4	16	81
TOTAAL	20	105	419

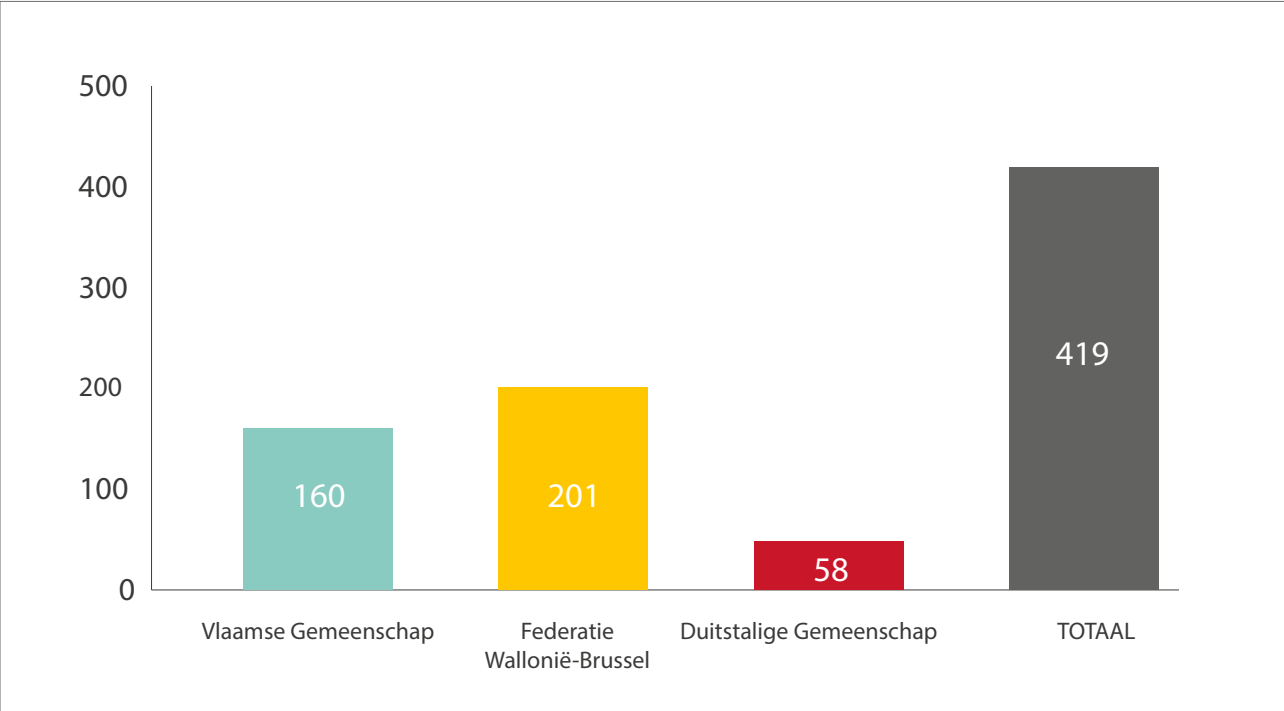
De cijfers tonen een uiteenlopende verdeling tussen de Gemeenschappen wat betreft het aantal coördinatoren en deelnemende jongeren. Vlaanderen heeft de meeste coördinatoren (84) en deelnemende jongeren (243). Ter vergelijking: de Franse Gemeenschap telt slechts 5 coördinatoren met 95 deelnemende jongeren. De Duitstalige Gemeenschap bevindt zich tussen beide in, met 16 coördinatoren voor 81 deelnemende jongeren. In totaal begeleiden 105 coördinatoren 419 jongeren in het kader van de centrale actie.

Deze verschillen kunnen een weerspiegeling zijn van verschillende organisatorische structuren binnen de Gemeenschappen, alsook van verschillende behoeften of werkwijzen. De door Vlaanderen gesubsidieerde projecten bereiken meer jongeren onder de 20 jaar uit een sociaal kwetsbare omgeving. Dit vereist een hogere deelnemers-begeleidersratio.

Om het programma te optimaliseren, zou het zinvol zijn om deze verhoudingen grondig te onderzoeken om een kwalitatief hoogstaand kader te waarborgen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de Gemeenschappen.

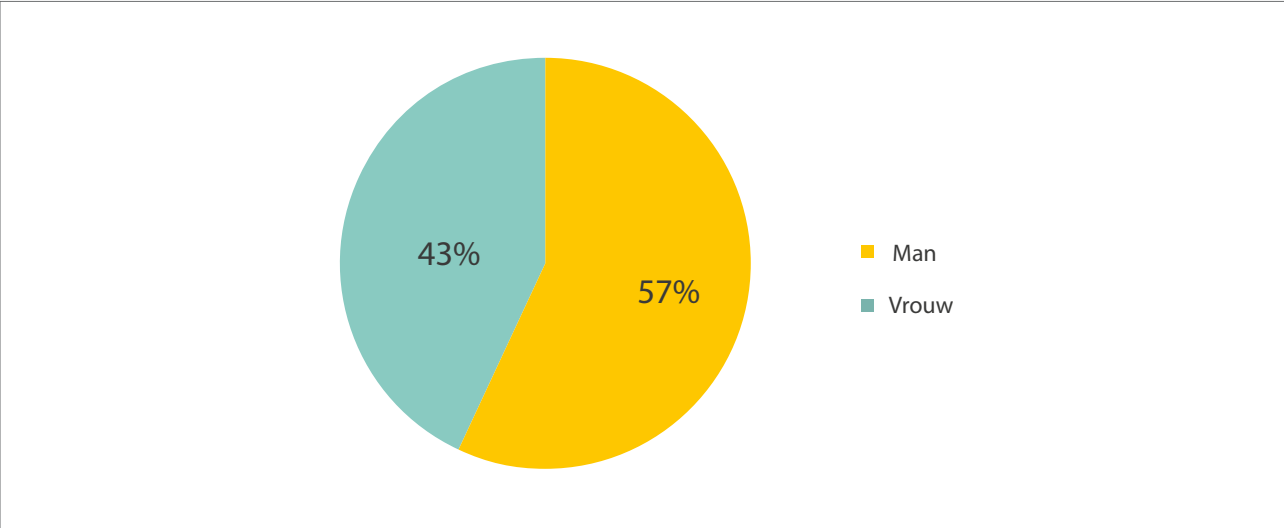
3. Verdeling per Gemeenschap

Zoals hierboven vermeld, hebben **419 jongeren** deelgenomen aan een van de 20 projecten van het uitwisselingsproject. Hieronder zie je de verdeling per Gemeenschap.

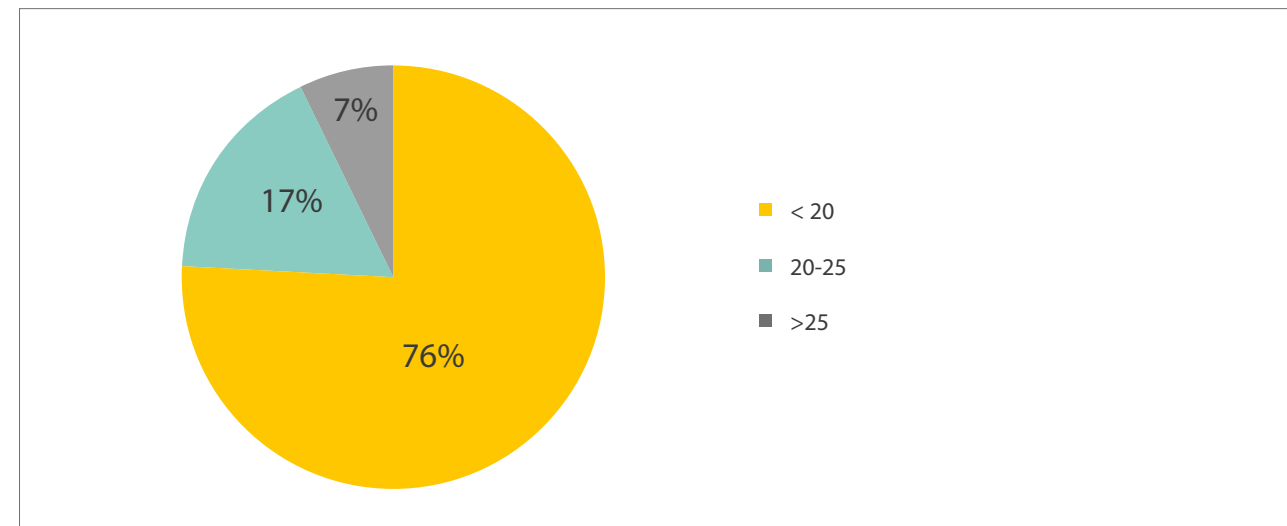
Van de **419 deelnemers** is bijna de helft afkomstig van de **Federatie Wallonië-Brussel** (48%), gevolgd door de **Vlaamse Gemeenschap**, die iets meer dan een derde van de deelnemers vertegenwoordigt (38%). De **Duitstalige Gemeenschap** is goed voor 14% van het totaal.

4. Verdeling van de jongeren naar geslacht (419 deelnemers)

De cirkelgrafiek toont de verdeling van de deelnemers naar geslacht. We stellen vast dat de mannelijke deelnemers 57% (237) van de deelnemers vertegenwoordigen, terwijl de vrouwelijke deelnemers 43% (182) uitmaken. Deze verdeling wijst op een licht overwicht van de mannelijke deelnemers, met een verschil van 14 punten tussen de twee groepen.

5. Verdeling van jongeren per leeftijdsgroep

De grafiek toont een duidelijk overwicht van personen jonger dan 20 jaar, die 76% (318) van het totaal uitmaken. Deze grote meerderheid suggereert dat de onderzochte populatie voornamelijk uit zeer jonge personen bestaat. De leeftijdsgroep van 20 tot 25 jaar vertegenwoordigt 17% (71). Tot slot zijn de personen ouder dan 25 jaar goed voor slechts 7% (30). Deze verdeling benadrukt een demografische structuur die sterk op jongeren is gericht, met een gematigde overgang naar jongvolwassenen en een beperkte vertegenwoordiging van de oudste deelnemers.

6. Geografische spreiding

De projecten waren verspreid over het hele grondgebied, wat de nationale verankering benadrukt en de drie Gemeenschappen van het programma omvat. De diversiteit van de locaties (stedelijk en landelijk) maakt het mogelijk om te variëren in pedagogische benaderingen en interculturele contexten.

7. Gemiddelde duur van een project in dagen: 6,41 dagen

De gemiddelde verblijfsduur bedraagt 6,41 dagen, wat een duidelijk overwicht van korte verblijven aantoont. Het zou interessant zijn om de redenen voor deze tendens te analyseren en oplossingen te overwegen om voorbereidende of vervolgbijeenkomsten te bevorderen.

Kwalitatieve evaluatie

Alle Gemeenschappen voeren deze uitwisselingen met grote belangstelling uit. Ze vormen ongetwijfeld een van de sterkste en meest dynamische pijlers van het Bel'J-programma, zoals blijkt uit het grote aantal uitwisselingen dat in de loop der jaren heeft plaatsgevonden en dat de vitaliteit en het engagement van de betrokken actoren illustreert. In de Vlaamse Gemeenschap vormen de groepsuitwisselingen ongetwijfeld de sterkste en meest dynamische pijler van het Bel'J-programma. In totaal zijn er in de loop der jaren 11 groepsuitwisselingen geweest, wat de vitaliteit en betrokkenheid van de actoren bij dit soort projecten illustreert.

Ondanks een onderbreking of annulering van bepaalde initiatieven tijdens de jaren van de coronapandemie bleef de deelname constant, met meerdere goedgekeurde projecten per jaar.

Deze uitwisselingen waren grotendeels gericht op jongeren in kwetsbare situaties, waaronder jongeren met een migratieachtergrond of een vluchtelingenverleden. In dit opzicht heeft het programma een belangrijke sociale missie vervuld door deze jongeren een waardevolle kans te bieden op interculturele ontmoetingen, persoonlijke ontplooiing en de ontwikkeling van vaardigheden buiten de gebruikelijke kaders. Organisaties zoals Habbekrats⁵, The Outsider Club⁶ ou Bouworde⁷ hebben zich onderscheiden door hun regelmatige deelname, met solide projecten die verankerd zijn in de realiteit van het terrein en die vaak innovatief zijn op pedagogisch vlak.

De thema's die tijdens deze uitwisselingen aan bod kwamen, waren divers en relevant. Er zijn projecten die gericht zijn op actief burgerschap, cultuur, technologie of persoonlijke en collectieve identiteit. Deze werkdomeinen hielpen jongeren om na te denken over de waarden die hen verenigen, over hun verschillen, maar ook over hun gemeenschappelijke verbondenheid met hetzelfde land. De uitwisselingen hebben zo bijgedragen aan het versterken van het harmonieus samenleven in de maatschappij, terwijl iedereen toch ook zijn culturele en linguïstische eigenheid kon uiten in een ontvankelijke omgeving.

De financiering van deze projecten was beperkt tot 6500 euro per project (vóór een verhoging in 2025). Hoewel de meeste organisaties het volledige budget hebben benut, wat wijst op een goed beheer van de middelen, bleek dit budgetplafond soms te beperkend, met name voor projecten waarbij kwetsbare doelgroepen betrokken waren of die extra begeleiding vereisten. In deze gevallen waren de beschikbare middelen niet altijd toereikend om alle logistieke, pedagogische of begeleidingsbehoeften te dekken. Op basis van een casestudy heeft de stuurgroep in 2024 besloten om het maximumbedrag voor groepsuitwisselingen vanaf 2025 te verhogen tot 7475,00 euro. De impact van deze uitwisselingen is onmiskenbaar. De jonge deelnemers komen er sterker uit, met een betere kennis van elkaar, een grotere openheid van geest en een sterker gevoel deel uit te maken van een collectief project. Zij leren in groep te werken, in een andere taal te communiceren, verdraagzaam te zijn en zich aan nieuwe omgevingen aan te passen.

Verskillende getuigenissen illustreren deze rijkdom:

«De uitwisseling was zeer waardevol en de contacten bijzonder interessant. We hebben bijzondere momenten gedeeld en gaan zeker contact houden.»

«Onvergetelijke ontmoetingen. We gaan beter Nederlands leren om beter te kunnen communiceren.»

«Na deze eerste ontmoeting zouden er op regelmatige tijdstippen meer moeten volgen.»

Deze treffende ervaringen wekken ook een hernieuwde belangstelling voor de geschiedenis en diversiteit van België, evenals een verlangen om de verschillen en complementariteit tussen de Gemeenschappen beter te begrijpen. De jeugdwerkers waarderen ook de relevantie van deze uitwisselingen, die zij even belangrijk of soms zelfs belangrijker vinden dan bepaalde Europese uitwisselingen. Zij waarderen met name de mogelijkheid om jongere doelgroepen te betrekken, die vaak vanwege hun leeftijd of situatie worden uitgesloten van internationale programma's.

Bovendien bieden deze projecten een waardevol platform voor uitwisselingen tussen professionals uit de jeugdsector, waardoor het delen van praktijken, het creëren van duurzame netwerken en het ontwikkelen van een meer geïntegreerde visie op jeugdwerk in België worden bevorderd. Ze wijzen onder meer op de verbazing en nieuwsgierigheid die jongeren tonen wanneer ze kennismaken met het leven in de andere Gemeenschappen, die soms als ver weg worden ervaren ondanks hun geografische nabijheid.

⁵ <https://www.habbekrats.be/>

⁶ <https://theoutsiderclub.be/kampen/>

⁷ <https://bouworde.be/>

Actie 3 : mobiliteit van jeugdwerkers
(3.1 Job shadowing en 3.2 samenwerkingsprojecten)

Context

Actie 3 van het Bel’J-programma biedt jeugdwerkers uit de verschillende Gemeenschappen de kans om samen te werken met het oog op het verbeteren en ontdekken van het werk van de andere Gemeenschap, het delen van goede praktijken, het ontwikkelen van nieuwe projecten en professionele ontwikkeling.

Er worden twee grote formules aangeboden:

3.1 JOB SHADOWING (PROFESSIONELE OBSERVATIE)	3.2 SAMENWERKINGSPROJECTEN TUSSEN ORGANISATIES UIT VERSCHILLENDE GEMEENSCHAPPEN
Het doel voor actie 3.1: • Observatie van het werk in een andere Gemeenschap • Deelnemen aan de dagelijkse werkzaamheden van een jeugdvereniging in de Franse of Duitstalige Gemeenschap • Een andere vereniging ontdekken en leerervaring opdoen • De culturen en gewoonten van de andere Gemeenschappen ontdekken • De capaciteiten van je vereniging versterken en een toekomstige samenwerking ontwikkelen	Voor actie 3.2 is het doel: • Een samenwerkingsproject opzetten met een jeugdvereniging in de Franse of Duitstalige Gemeenschap: studiebezoek, opleiding, ontwikkeling van hulpmiddelen, enz. • De capaciteiten van je vereniging versterken • Expertise en goede praktijken uitwisselen • Nieuwe methodologieën ontwikkelen

De criteria

	ACTIE 3.1 JOB SHADOWING	ACTIE 3.2 SAMENWERKINGSPROJECT
Aantal deelnemers	Max. 3 medewerkers (vrijwilligers of professionals)	Max. 10 medewerkers per Gemeenschap
Betrokken Gemeenschappen	Uitwisseling van minimaal twee Gemeenschappen	Max. drie betrokken Gemeenschappen
Duur	5 tot 20 dagen (kan worden gespreid over 6 maanden)	3 tot 8 dagen (meer geconcentreerd)
Budget	45 euro per dag (accommodatie, reis, verblijf)	45 euro per dag per deelnemer + uitzonderlijke kosten (max. 6500 euro)
Type ervaring	Onderdompeling, individueel leren en versterking van vaardigheden	Gestructureerde samenwerking, uitwisseling van expertise, ontwikkeling van nieuwe methoden.

Belangrijke cijfers

Totaal aantal geregistreerde projecten: 2 mobiliteitsprojecten over de hele periode

- 2020 : onlineproject van de Vlaamse Gemeenschap naar de Federatie Wallonië-Brussel, met als thema ‘Skills Training for Volunteers’, waaraan 20 personen deelnamen (11 vrouwen, 9 mannen).
- 2024: driedaags project georganiseerd door de Duitstalige Gemeenschap, dat 19 jeugdwerkers ontving (11 vrouwen, 8 mannen). Thema: uitwisseling rond het thema *streetwork* in Eupen, Luik en Brussel.

De frequentie van de projecten blijft laag, met slechts twee effectieve geregistreerde projecten in vijf jaar tijd.

Kwalitatieve evaluatie

De mobiliteit van jeugdwerkers tussen de verschillende Gemeenschappen in België blijft tot op heden relatief beperkt. Ondanks enkele gerichte initiatieven blijven gestructureerde en duurzame uitwisselingen zeldzaam. Toch zijn er verschillende aanwijzingen die wijzen op een toenemende belangstelling voor dit soort mobiliteit, met name binnen de jeugdsector. Deze structuren erkennen het belang van een betere kennis van de realiteit van de andere Gemeenschappen, van uitwisseling over de werkwijzen en van de verrijking van hun pedagogische benaderingen via ontmoetingen.

De concrete uitvoering van deze mobiliteitsprojecten stuit echter nog steeds op talrijke obstakels. De pandemie heeft een aanzienlijke rem gezet op de activiteiten. Talrijke initiatieven werden geannuleerd of uitgesteld vanwege de coronamaatregelen. Naast deze uitzonderlijke omstandigheden blijven er structurele uitdagingen bestaan. Het gebrek aan tijd, human resources en financiële middelen, en een zekere focus van organisaties op hun eigen lokale prioriteiten maken het organiseren van gezamenlijke projecten complex. De administratieve rompslomp en het gebrek aan kennis over de beschikbare ondersteuningsmaatregelen zijn eveneens aanzienlijke belemmeringen.

Ondanks deze uitdagingen geven jeugdwerkers duidelijk blijk van hun wens om hun collega’s van de andere Gemeenschappen te ontmoeten. Ze willen van gedachten wisselen over werkwijzen, hun ervaringen vergelijken en samen nadenken over verbeterpunten in uiteenlopende gebieden, zoals straathoekwerk (*streetwork*), jongerenparticipatie, inclusie en niet-formeel onderwijs. Deze uitwisselingen worden gezien als kansen voor professionele verrijking, maar ook als een middel om de samenhang en het wederzijds begrip tussen de verschillende institutionele en culturele contexten van het land te versterken.

Andere
beoordelingspunten

Bestuur

Het bestuur van het Bel'J-programma is gebaseerd op een coördinatie tussen de Gemeenschappen, die zich rond twee overlegniveaus afspeelt.

Eenzijds brengt **een jaarlijkse vergadering – de stuurgroep** – alle belanghebbenden samen: de drie beheersinstanties (JINT, BIJ en Jugendbüro), de vertegenwoordigers van de betrokken ministeries van de Gemeenschappen en de projectleiders. Deze bijeenkomst heeft tot doel om het programma in zijn geheel op te volgen, strategische beslissingen te nemen, en de praktijken te evalueren en uit te wisselen tussen de Gemeenschappen.

Daarnaast worden er gedurende het hele jaar regelmatig **technische vergaderingen** georganiseerd tussen de projectleiders van de nationale agentschappen. Deze bijeenkomsten vergemakkelijken de operationele uitvoering van het programma, maken het mogelijk om goede praktijken uit te wisselen, concrete problemen in het veld op te lossen en een doeltreffende dagelijkse coördinatie te waarborgen.

Er is een **conceptnota**, die tijdens de technische vergaderingen wordt besproken, waarin de belangrijkste bestuurskwesties aan bod komen. Dit document dient echter te worden bijgewerkt en aan de stuurgroep te worden voorgelegd. Een betere communicatie rond deze nota, evenals een **jaarlijkse update en een formele goedkeuring door de stuurgroep**, zouden de transparantie moeten vergroten, een gezamenlijke follow-up moeten garanderen en de samenwerking tussen de verschillende actoren moeten vergemakkelijken. Dit zou ook zorgen voor een betere continuïteit in de projecten, samenhang in de beslissingen en een gemeenschappelijke visie tussen de Gemeenschappen.

Evaluatie

De huidige evaluatie heeft aangetoond hoe belangrijk het is om ten minste de kwantitatieve gegevens (aantal deelnemers, duur van de projecten, gebruikt budget) en kwalitatieve gegevens (feedback, tevredenheid, gepercipieerde impact) te centraliseren. In dit kader is het van essentieel belang om de bestaande goede praktijken te behouden, met name het opstellen van een protocol voor het verzamelen van gegevens en relevante indicatoren om de individuele en organisatorische effecten te monitoren. Dit protocol zou moeten worden toegevoegd aan de conceptnota van het programma. Er wordt momenteel nagedacht over het gebruik van een gemeenschappelijk instrument om de ervaringen van de deelnemers te evalueren en deze informatie te verzamelen, bijvoorbeeld de app AKI⁸. Dit punt dient tijdens de komende vergaderingen van de commissies te worden besproken om een duidelijke en samenhangende routekaart voor de komende jaren uit te stippelen.

Communicatie

De communicatie rond het Bel'J-programma is gebaseerd op een multichannelstrategie die de uitwisselingen tussen de drie Gemeenschappen moet bevorderen. De meertalige website bel-j.be vormt het centrale informatieplatform met details over de verschillende acties van het programma, getuigenissen van deelnemers en hulpmiddelen voor de organisaties. In 2019 kreeg het programma een nieuwe visuele identiteit, compleet met gemoderniseerd logo, om de herkenbaarheid te vergroten.

De verantwoordelijke agentschappen (JINT, BIJ, Jugendbüro) nemen het Bel'J-programma regelmatig op in diverse evenementen en opleidingen voor jongeren en de jeugdsector. Ze verspreiden ook promotiemateriaal, zoals informatiefolders, tijdens beurzen en andere evenementen, en dragen zo bij aan de zichtbaarheid van het programma.

⁸ <https://www.aki-app.org/en/>

Een belangrijk moment in de institutionele communicatie was de bijeenkomst van de ministers van Jeugd van de drie Gemeenschappen in 2019, waarbij zij hun gezamenlijke inzet voor het Bel'J-programma en de bevordering van de samenhang tussen hen benadrukten.

Daarnaast werd Bel'J regelmatig gepromoot via nieuwsbrieven, sociale media en infosessies.

In de praktijk blijkt echter dat veel organisaties geen vervolg geven aan hun eerste contact, zelfs niet na persoonlijke begeleiding. Verschillende factoren verklaren dit: tijdsdruk binnen hun eigen organisatie en andere prioriteiten. Deze kwestie dient in de komende jaren nader te worden onderzocht.

Budget

Sinds 2009 hebben de drie Belgische Gemeenschappen zich ertoe verbonden om jaarlijks een specifiek budget toe te kennen ter ondersteuning van de werking van het Bel'J-programma en om de effectieve deelname van jongeren en jeugdwerkers aan de voorgestelde acties te garanderen. Het bijzondere aan dit systeem is dat het decentraal wordt beheerd: elke Gemeenschap financiert rechtstreeks het agentschap dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het programma op zijn grondgebied (BIJ, JINT of Jugendbüro) en houdt zelf toezicht op het gebruik van de middelen.

De aan de agentschappen toegewezen budgetten worden bepaald overeenkomstig de begrotingsregels van de betrokken Gemeenschap en variëren doorgaans tussen 10.000 en 25.000 euro per jaar. In sommige gevallen is het niet toegestaan om budget van het ene jaar naar het andere over te dragen, wat de financiële flexibiliteit beperkt.

Op 20 september 2022 vond de **Bel'J Day** plaats in het centrum van Brussel, ter gelegenheid van de lancering van de website www.bel-j.be en de nieuwe visuele identiteit van het programma. Het evenement ging door in aanwezigheid van de drie **Jeugdministers**: **Benjamin Dalle**, voor de Vlaamse Gemeenschap, **Valérie Glatigny**, voor de Fédération Wallonie-Bruxelles, en **Isabelle Weykmans**, voor de Duitstalige Gemeenschap.

Actie 1: vrijwilligerswerk (actief burgerschap)

Tussen 2016 en 2019 heeft actie 1, die betrekking heeft op de vrijwilligersmobiliteit, **69 deelnemers** geholpen om te vertrekken. De deelname bleef relatief stabiel in 2016 (26 deelnemers) en 2017 (27 deelnemers), maar daalde sterk in 2018 (13 deelnemers) en zakte in 2019 volledig in met slechts 3 ingezette jongeren. Deze geleidelijke daling, die in 2020 nog sterker werd, kan waarschijnlijk gedeeltelijk worden verklaard door de coronamaatregelen, die de internationale mobiliteit ernstig hebben verstoord. Aangezien de neerwaartse trend echter al in 2018 is ingezet, is het mogelijk dat ook andere factoren een rol hebben gespeeld.

Actie 2: uitwisselingsproject

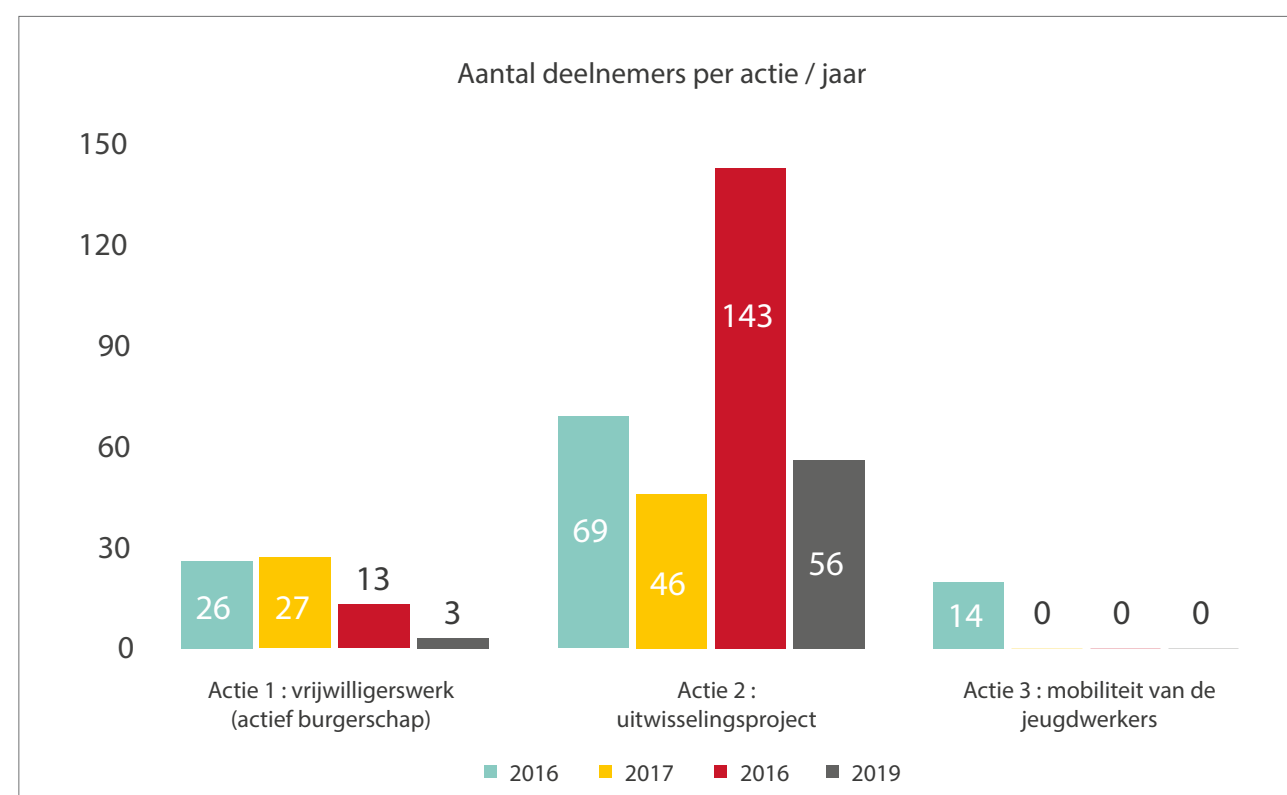
De actie, die gericht is op groepsmobiliteit, blijft het meest stabiel wat betreft het aantal deelnemers aan het programma. Gedurende de vier onderzochte jaren werden er **15 projecten** georganiseerd, met in totaal 314 deelnemers. Het aantal projecten bleef stabiel tussen 2016 en 2018 (4 per jaar) en daalde vervolgens licht in 2019 (3 projecten), wat opnieuw verklaard kan worden door de impact van de coronacrisis. Wat betreft deelname zijn er aanzienlijke verschillen: 69 jongeren in 2016, 46 in 2017, een opmerkelijke piek van 143 in 2018, gevolgd door een daling tot 56 in 2019. Deze piek in 2018 kan worden toegeschreven aan meer grootschalige projecten of aan een specifieke strategie die een breder publiek heeft bereikt. Ondanks de daling in 2019 toont deze actie een goede stabiliteit en een vermogen om mensen samen te brengen.

Actie 3: mobiliteit van de jeugdwerkers (3.1 Job shadowing en 3.2 samenwerkingsprojecten)

Actie 3, gericht op jeugdwerkers, lijkt het minst te worden gebruikt. Er zijn slechts **3 projecten** uitgevoerd in 4 jaar tijd, waaraan **14 deelnemers** hebben deelgenomen, allemaal in 2016. Het uitblijven van inschrijvingen kan ook hier gedeeltelijk verband houden met de pandemie in 2019, die sommige jeugdwerkers ervan heeft weerhouden of verhinderd om zich te verplaatsen. Het gebrek aan activiteit op dit gebied sinds 2017 wijst echter op een structurele zwakte, die waarschijnlijk te maken heeft met een gebrek aan communicatie, een gebrek aan beschikbaarheid van de begunstigden of systemen die niet goed zijn afgestemd op hun beperkingen. Ook hier kan in de toekomst eventueel worden onderzocht hoe deze kwestie verder kan worden geanalyseerd.

Algemene balans (2016-2019)

Over de gehele periode 2016-2019 zijn er **18 projecten** gerealiseerd, waardoor **397 deelnemers** aan een mobiliteitservaring hebben kunnen deelnemen. Actie 2 (uitwisselingsproject) onderscheidt zich met een aanzienlijke impact en haar consistentie. Actie 1 blijft belangrijk, ondanks een duidelijke daling vanaf 2018, die waarschijnlijk nog werd versterkt door de pandemie. Tot slot blijft actie 3 zeer marginaal, wat aangeeft dat dit een aandachtspunt is dat opnieuw moet worden ontwikkeld. Hoewel de **coronacrisis** pas eind 2019 volledig voelbaar werd, heeft het al invloed gehad op de uitvoering van projecten en bepaalde ontwikkelingen vertraagd.

	2016	2017	2018	2019
Actie 1: vrijwilligerswerk (actief burgerschap)				
	26	27	13	3
Actie 2: uitwisselingsproject				
Nombre de projets	4	4	4	3
Nombre de participants	69	46	143	56
Actie 3: mobiliteit van de jeugdwerkers (3.1 Job shadowing en 3.2 samenwerkingsprojecten)				
Nombre de projets	2	0	0	0
Nombre de participants	14	0	0	0

Conclusie

Sinds 2009 is het Bel'J-programma een initiatief voor intercultureel leren, mobiliteit en vrijwilligerswerk tussen de Gemeenschappen in België op het gebied van jeugdbeleid. Bel'J is ontstaan uit een gezamenlijke politieke wil van de drie gemeenschappen – Vlaams, Frans en Duitstalig – en biedt een concreet antwoord door zich te richten op jongeren, jeugdwerkers en jeugdorganisaties. Door middel van drie acties – vrijwilligerswerk (actief burgerschap), uitwisselingen van jongerengroepen en de mobiliteit van jeugdwerkers – biedt Bel'J de mogelijkheid om een ervaring op te doen in een andere Gemeenschap en draagt het bij tot meer wederzijds begrip.

In de periode **2016-2024** heeft het programma de volgende resultaten opgeleverd:

- **Actie 1**, gewijd aan actief burgerschap (vrijwilligerswerk), heeft **93 jongeren** gemobiliseerd en zo hun maatschappelijke betrokkenheid bevorderd.
- **Actie 2**, gericht op de mobiliteit van groepen jongeren, resulteerde in **35 projecten** met in totaal **838 deelnemers**, wat wijst op een grote belangstelling voor interculturele uitwisselingen en collectief leren.
- Tot slot ondersteunde **Actie 3**, gewijd aan de mobiliteit van jeugdwerkers, **5 projecten** met **53 jeugdwerkers**, wat bijdroeg aan de versterking van de vaardigheden en de samenwerking in de jeugdsector.

Uit de evaluatie van de periode 2020-2024 blijkt dat het programma aan bepaalde oorspronkelijke doelstellingen voldoet. De projecten die in het kader van de drie acties werden uitgevoerd, waren divers, geografisch goed gespreid en verankerd in thema's rond burgerschap en interculturele uitwisseling. De betrokkenheid van de jeugdorganisaties en jeugdwerkers heeft ook de duurzame effecten van het programma versterkt.

Er blijven echter verschillende beperkingen bestaan die een gezamenlijke aanpak van de verschillende actoren vereisen. Het beheer van het programma is weliswaar operationeel en gebaseerd op een nauwe samenwerking tussen agentschappen, ministeries en teams in het veld, maar zou kunnen worden versterkt door regelmatige actualisering en systematische verwijzing naar de conceptnota. De continue evaluatie zou verbeterd kunnen worden door jaarlijks gegevens te verzamelen, aangevuld met een gemeenschappelijk kwalitatief evaluatiegedeelte. De communicatie werd herzien en er wordt voortdurend gewerkt aan de zichtbaarheid om de acties en resultaten van het programma te valoriseren.

Op financieel vlak blijven de bedragen die momenteel aan de agentschappen worden toegekend – variërend van 10.000 tot 25.000 euro per jaar – in overeenstemming met de ambities van het programma. Het programma en de drie agentschappen hebben een stabiel en voorspelbaar budget nodig om het programma te beheren.

Op het vlak van communicatie werden aanzienlijke inspanningen geleverd: de website bel-j.be werd geactualiseerd, er werd een nieuw logo uitgewerkt, de zichtbaarheid op jeugdevenementen werd verbeterd en het programma kreeg meer politieke aandacht, onder meer door de ontmoeting van de ministers van Jeugd van de drie Gemeenschappen in 2019. De bekendheid van Bel'J blijft echter nog beperkt, met name bij bepaalde doelgroepen of in bepaalde regio's. Het huidige overleg tussen de agentschappen dient te worden aangemoedigd en ondersteund om dit programma meer zichtbaarheid te geven.

Om deze dynamiek volledig tot zijn recht te laten komen, is het vandaag de dag noodzakelijk om de basis van het programma te versterken: het programma voldoende middelen toekennen, de structuur ervan verder vereenvoudigen en een ambitieuze communicatie opzetten. Bel'J opereert op zeer kleine schaal. Het kan echter nog verder gaan. Het heeft de legitimiteit, de resultaten en het potentieel, mits de politieke steun blijft bestaan.

Deze evaluatie werd gerealiseerd op initiatief van de Stuurgroep voor het Bel’J Programma

De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de bevoegde ministeries

Vlaamse overheid – Departement Cultuur, Jeugd en Media – Team Jeugd

Fédération Wallonie-Bruxelles – Service de la Jeunesse

Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft – Fachbereich Kultur und Jugend

evenals de agentschappen JINT vzw, Bureau International Jeunesse en Jugendbüro V.o.G.

Beoordeling uitgevoerd door een collegiaal panel onder coördinatie van de Federatie Wallonië-Brussel.

Het gebruik van mannelijke namen in dit document voor verschillende functietitels of om te verwijzen naar jongeren is genderneutraal bedoeld. Deze keuze is gemaakt om de leesbaarheid van het verhaal te waarborgen, ondanks de bepalingen van het decreet van 26 juni 1993 van de Federatie Wallonië-Brussel van België betreffende de vervrouwelijking van beroepsbenamingen.

In 2011 heeft de Franse Gemeenschap van België haar naam gewijzigd in ‘Fédération Wallonie-Bruxelles’. Om het eenvoudig te houden, wordt in dit document de term ‘Federatie Wallonië-Brussel’ gebruikt, ook al werd het Bel’J-programma in 2009 gelanceerd.

